

Monumentnummer*: 513191

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 14 september 1999
Kadaster deel/nr: 82817/2

*Monumentnaam***

St. Laurentiuskerk

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Spaubeek	Beek	Limburg

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Bongerd	4		6176 AW	Spaubeek		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Spaubeek	C			1048

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

R.K. KERK VAN DE H.LAURENTIUS, 1924-1926. Gebouwd op de locatie van een uit 1837 daterend kerkgebouw, in opdracht van het R.K. Kerkbestuur van de H. Laurentius te Spaubeek. De huidige Laurentiuskerk, vormgegeven in traditionele stijl, betreft het eerst gerealiseerde kerkontwerp van architect J. Schoenmaekers te Sittard.

De kerk is gesitueerd aan de noordzijde van het tussen Kerkstraat en Bongerd gelegen dorpsplein en vanwege de oriëntering op het oosten in dwarsrichting op de Bongerd geprojecteerd.

De aangebouwde rode bakstenen schoorsteen tegen de achtergevel van de uitbouw achter de zuidoostelijke kruisarm is UITGESLOTEN van bescherming.

Omschrijving

De Laurentiuskerk heeft een in hoofdvorm kruisvormige PLATTEGROND. Het schip wordt aan de westzijde voorafgegaan door een robuuste vierkante toren met middeningang en uitgebouwd trappenhuis. Aan weerszijden van deze toren lage zijportalen met uitgebouwde ingangen alsmede een doopkapel, welke thans is ingericht als

Mariakapel. Het schip heeft zijbeuken. Uitgebouwde zij-ingangen in de oksels van schip en kruisarmen. Een absis met afgeschuinde gevelhoeken. Aan weerszijden van de absis, achter de kruisarmen, L-vormige uitbouwen.

Kruisarmen en schip worden gedekt door ZADELDAKEN met Tuile-du-Nordpannen. Driehoekige dakkapellen met zinken daken. Dakruiter op de viering. De overige daken worden gedekt door leien in maasdekking: de zadeldaken op de zijportalen aan weerszijden van de toren, waarop de halve schilddaken van de ingangspartijen en de voormalige doopkapel (thans Mariakapel) zijn ingestoken; het halve tentdak van de absis, rustend tegen de kopgevel van het koor; de halve schilddaken van de uitgebouwde kapellen achter de kruisarmen; het schilddak van de sacristie. De buitenzijden van de houten gootbakken zijn bekleed met leien. De zadeldaken liggen verzonken achter kopgevels welke een leienafdekking hebben. Op de ingesnoerde torenspits met vergulde windhaan en rondom de galmgaten van de toren bevinden zich leien in Maasdekking.

Rechthoekige houten DEUREN, zowel enkelvoudig als dubbel, in boogvormige lijsten met vulstukken. De deuren zijn samengesteld uit rabatdelen en hebben smeedijzeren beslagen. Rondboogvormige, ronde en rechthoekige vensters, overwegend met glas-in-lood. Enkele vensters hebben traliewerken.

De buitengevels van de St.Laurentiuskerk zijn opgetrokken in NIEVELSTEINER ZANDSTEEN, met hardstenen dorpels, venstertraceringen en traptreden. Kopgevels en steunberen gedekt met leien in Maasdekking. Grote sierankers in de kopgevels. Geprofileerde plint, trapsgewijs uitgemetselde kroonlijst onder de goten.

Het aanzicht van de kerk wordt gedomineerd door de massieve vierkante toren aan de westzijde van het schip. Deze toren heeft een verdiept geplaatste dubbele houten ingangsdeur met beslag, waarboven een halfrond bovenlicht met verticale traceringen. Daarboven heeft de toren twee reeksen van enkelvoudige en driegewijs gekoppelde smalle rechthoekige oxaalvensters. De west- en noordgevels van de toren hebben een uurwerk. Onder het dakoverstek van de ingesnoerde spits heeft elke torenzijde aan weerszijden afgeschuinde galmgaten. Aan de zuidzijde een uitgebouwd trappenhuis. Aan weerszijden van de toren lage uitgebouwde volumes met zadeldaken, waarop dwars ingestoken de uitgebouwde zijportalen, alsmede de voormalige doopkapel aan de noordwestzijde. Het zuidelijke zijportaal is aan de zuidzijde uitgebouwd. In de kopgevel van het noordelijke zijportaal een verticaal ingedeeld rond venster, waaronder een reeks van drie rondboogvormige vensters.

De vijf traveeën van het schip worden aan beide gevelzijden van elkaar gescheiden door aanzienlijke steunberen. Per travee twee gekoppelde rondboogvensters met glas-in-lood in de lichtbeuk, in de per travee afgeschuinde zijbeuk een klein rechthoekig venster. In de oksels tussen zijbeuken en schip zij-ingangen welke een dwars op de zijbeuk ingestoken half schilddak hebben.

In de kopgevels van beide kruisarmen een rond venster met verticale traceringen, waaronder driemaal tweegewijs gekoppelde vensters. In de oksel van de zuidelijke kruisarm en het koor een L-vormig bouwvolume met schilddak en een aanzienlijk overstek op klossen. Drie rechthoekige vensters met traliewerk en twee souterrainvensters in de zuidgevel. Aan de oostzijde van dit volume, een souterrainingang onder een zwaar gedimensioneerde latei. Tussen de absis en dit uitgebouwde volume een dwars uitgebouwde kapel onder een tentdak met halfronde vensters.

Tegen de tuitvormige kopgevel van het koor is de lage, afgeschuinde absis met rondboogvormige vensters geplaatst. Het halve tentdak van de absis rust tegen voornoemde kopgevel. In de oksel van de noordelijke kruisarm en het koor wederom een uitgebouwd bouwvolume onder schilddak met een dwars uitgebouwde kapel onder

tentdak. Zowel de uitbouw als de kapel hebben halfronde vensters. In de noordgevel van de uitbouw een in een korfboogvormig portiek geplaatste verdiept geplaatste entree deur, waarboven een vulstuk. In de plint van de absis en de uitbouwen achter de kruisarmen enkele ingemetselde oude grafstenen.

Het INTERIEUR van de kerk wordt gekenmerkt door een driebeukig schip met vijf traveeën. Schip en zijbeuken worden aan weerszijden van elkaar gescheiden door vijf ronde scheibogen, welke steunen op kolommen van Nievelsteiner zandsteen, met een bakstenen basement en een kroonlijst van Nievelsteiner zandsteen. Rondom in de kerk een plint van geglaazuurde baksteen en Nievelsteiner zandsteen. Zijbeuken, per travee gescheiden door boogvormige doorgangen. In het schip, de kruisarmen en het koor houten spitsbooggewelven opgebouwd uit houten delen met messing- en groefverbinding, steunend op zware houten consoles. De zijbeuken en kruisarmen hebben rondboogvormige nissen, waarin de kruiswegstaties zijn geplaatst. Absis met witgepleisterd koepelgewelf en zijkapellen.

Oorspronkelijk kerkmeubilair op vlonders. Eveneens kerkbanken en stoelen in de kruisarmen, aan weerszijden van het verlengde koor.

Het interieur heeft wat betreft de indeling enkele wijzigingen ondergaan. In 1969-1970 is het priesterkoor uitgebreid tot in de viering en het altaar achter het kruispunt van schip en kruisarmen geplaatst. Het orgel werd verplaatst van het zangkoor naar de absis. Hekwerken achter de ingangsportalen sluiten de toegang tot het schip af.

In dit interieur zijn onder meer van belang het uit 1868 daterende orgel vervaardigd door Lambertus Vermeulen te Weert, zijnde het oudst bewaarde orgel van deze firma. Dit orgel omvat één manueel, een aangehangen pedaal en telt 11 stemmen. De vervanging van de Mixtuur door een Voix celeste bij de overbrenging van het orgel naar het nieuwe kerkgebouw in 1925 werd ongedaan gemaakt bij de restauratie in 1971 door Verschuieren te Heythuysen; de eikenhouten preekstoel, XIXA, met onder meer voorstellingen van de vier evangelisten in hoog reliëf op de panelen van de kuip; twee eikenhouten biechtstoelen, XIXA, geplaatst in de zijbeuken; een gepolychromeerd houten Mariabeeld waarbij het Kind een wereldbol draagt, 1873, vervaardigd door Jos Thissen; gepolychromeerd houten Laurentiusbeeld, 1875, Jos Thissen; een eikenhouten H.Hartbeeld, ca. 1900; een eikenhouten H.Hart van Maria-beeld, ca. 1900; een gepolychromeerd houten Franciscusbeeld, XXA, atelier Festraets te Brussel; een geel koperen processiekruis met gegoten corpus van later datum, XVII-XIX; een klein houten kruisbeeld, XIXA, met wit gelakte corpus; een gepolychromeerd houten kruisbeeld, 1889. Voorts vier gebrandschilderde ramen van 200x100 cm aan weerszijden van het koor, 1837, met voorstellingen van Laurentius, Johannes de Doper, Petrus en Paulus. Deze ramen zijn afkomstig uit de oude kerk en beschadigd tijdens de Tweede Wereldoorlog; gebrandschilderde ramen van Jos Postmes (1896-1934), 200x100cm, ca. 1926, in de absis (annunciatie, visitatie, geboorte, opdracht in de tempel, wedervinding in de tempel); in de linker kruisarm (rozetraam H.Familie, diam. 300cm, waaronder zes ramen van Hubertus, Mattheus, Marcus, Lucas, Joannes, Gerlachus); in de rechter kruisarm (Eduardusraam, waaronder zes ramen van Jozef, Paterke van Hasselt, Barbara, Teresia, Gerardus, Antonius van Padua; in de lichtbeuken van het schip ramen met voorstellingen van Christus, de profeten, diverse parabels en de litanie van Loreto; tweemaal drie ramen (H. Familie en familielevens) en een rond raam (St.Isidorus, geknield voor een kruisbeeld) in het voorportaal van de kerk. Muurschilderingen van de twaalf apostelen in schip en kruisarmen, ca. 1930, G. Tielens met details door prof.Timmers.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De Laurentiuskerk te Spaubeek is van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het plaatselijke en regionale geestelijke leven in de eerste helft van de twintigste eeuw.

De architectuurhistorische waarden worden bepaald door het streekgebonden materiaalgebruik, de esthetische kwaliteiten van de kerk en de bijzondere kwaliteit van diverse interieuronderdelen als het Vermeulen-orgel en de gebrandschilderde ramen van Jos Postmes. Ook is de Laurentiuskerk belangrijk voor het oeuvre van architect J. Schoenmaekers te Sittard.

De kerk draagt aanzienlijk bij aan het aanzien van dorp en streek en is van belang voor de visuele gaafheid van de dorpse en landschappelijke omgeving.

De Laurentiuskerk beschikt wat betreft het exterieur over een hoge mate van architectonische gaafheid. De gaafheid van het interieur is in redelijke mate bewaard gebleven.

Tenslotte is de Laurentiuskerk vanwege het streekgebonden bouw materiaal in bovenregionaal opzicht redelijk zeldzaam te noemen, hetgeen in samenhang met bovenstaande overwegingen een nationaal belang vertegenwoordigt.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk